
Saksnr: 2024/6192-1
Saksbehandlar Oddbjørn Gule
Dato: 12.02.2024

Til: Sigrun Wølstad

Frå: Oddbjørn Gule

BU - Igangsettingsvarsel etter kulturminneloven §10

Bybanen Utbygging (BU) står for utbyggingen av Bybanen til Åsane, det femte byggetrinnet i Bergen Bybane.

Bybanen skal prosjekteres fra sentrum via Sandviken, Eidsvåg, Åsane sentrum og Vågsbotn, i tillegg til en ny hovedsykkelrute mellom sentrum og Vågsbotn. Reguleringsplanene som prosjektet baserer seg på omfatter også arealer for omlegging av veganlegg, tilstøtende arealer for tilrettelegging av grøntareal og opphold ved holdeplassene og midlertidige anleggsplasser.

CORAV (COWI sammen med Rambøll og Asplan Viak) er engasjert av BU til å prosjektere, utarbeide anbudsdokumentasjon og arbeidsgrunnlag for de ulike entreprisene i prosjektet, i tillegg til oppfølging i byggefase med avsluttende arbeider. Total byggetid er forventet til ca. 14 år.

Dette notatet omhandler igangsettelsesvarsel etter kulturminneloven §10. Notatet er et varsel om at det på vegne av Vestland Fylkeskommune og Bybanen Utbygging planlegges igangsetting i tråd med reguleringsplanen. Dette vil danne grunnlaget for Riksantikvarens fastsettelse om omfang og kostnader for arkeologiske undersøkelser og miljøovervåking. jf. kulturminneloven § 10.

Tiltakshaver for arbeidet er Bybanen Utbygging, en prosjektorganisasjon i Vestland fylkeskommune. Prosjektet finansieres som en del av byvekstavtalen Miljøløftet.

Tiltakshaver	Vestland Fylkeskommune v/ Bybanen Utbygging
Adresse	Post 7900 5020 Bergen

Melding om igangsetting etter kulturminneloven § 10, reguleringsplan-ID 65800000

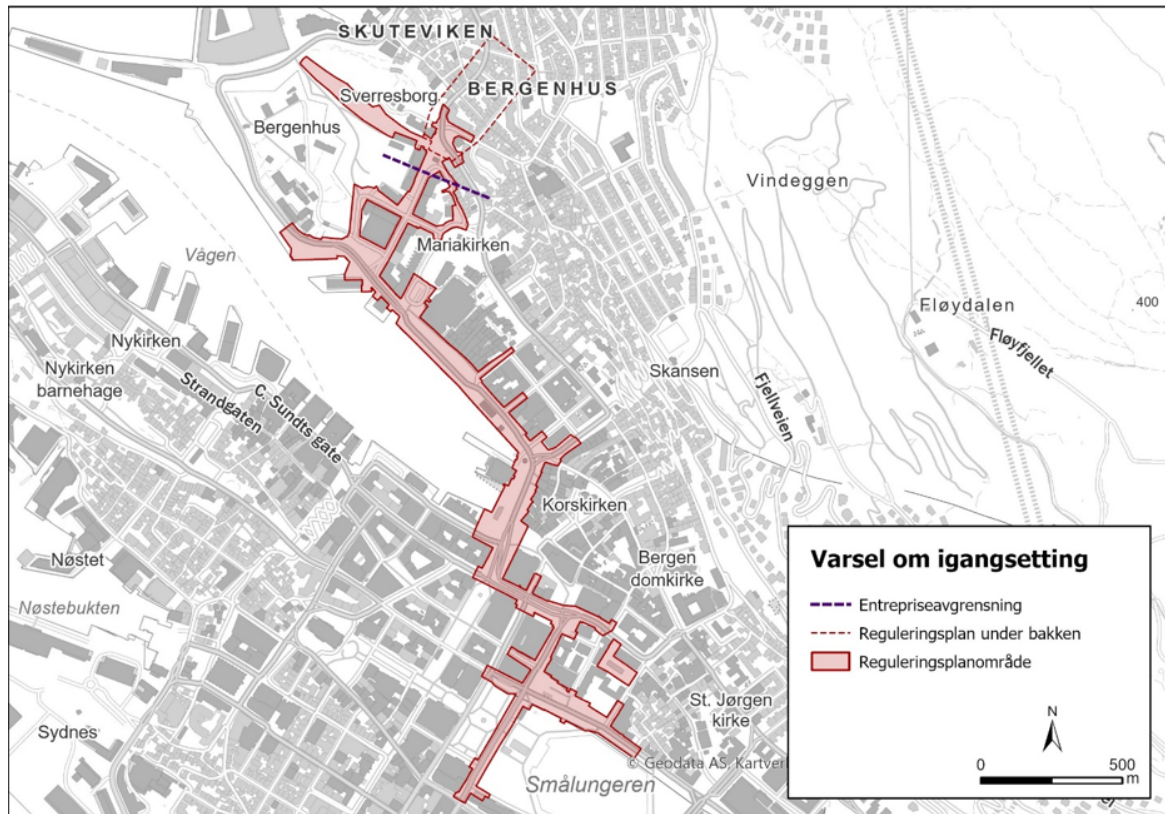
Vi viser til tidligere dialog om prosjektering av Bybanen i Bergen, byggetrinn 5. Før tiltak etter gjeldende reguleringsplan for Bybanen kan bli realisert skal flere krav i bestemmelsene innfris. Blant annet arkeologiske undersøkelser i fredet bygrunn og oppstart av miljøovervåkningsprogram. Vi vil med dette varsle at vi starter arbeidet med å innfri reguleringsbestemmelser knyttet til kulturminner som gjelder plan-id 65800000 som strekkes seg fra Kaigaten-Sandbrogaten og er ca. 1.6 km. Det er planlagt tre holdeplasser på strekningen ved henholdsvis Kaigaten, på Torget og i Sandbrogaten.

Banetraseen starter i Kaigaten, forbi torget og fortsetter langs Bryggen til Sandbrogaten. Fra Sandbrogaten går Bybanen nordover i tunnel og her over i reguleringsplan plan-ID 65810000.

Prosjektet delt inn i flere utbyggingsentrepriser hvor to av entreprisene omfattes av gjeldende plan-id 65800000 innenfor middelalderbyen Bergen. Dette gjelder:

- E11: innebærer grunnarbeider fra Kaigaten til Sandbrogaten. Banetraseen starter i Kaigaten der banen fra sør og vest er etablert. Dagens endeholdeplass i Byparken erstattes av en holdeplass i Kaigaten ved Gulating. Banetraseen går videre til holdeplass på Torget, fortsetter langs Bryggen til Sandbrogaten der en ny holdeplass etableres med vendemuligheter fra nord. Entrepreseslutt for E11 er rett ovenfor ny planlagt holdeplass i Sandbrogaten
- E12: innebærer grunn- og tunnelarbeider Sandbrogaten, via underjordisk stasjon ved Sandvikskirken, til Amalie Skrams vei, med tilhørende påhuggsområder og tunnelportaler. I tillegg innebærer entreprisen tiltak og forberedende arbeider i Nye Sandviksveien.

Reguleringsplanen omfatter hele entreprise E11 og deler av E12 (påhuggsområdet i Sandbrogaten og tunnelportal). Kart i figur 1 viser med rødt hvor plangrensen for plan-id 65800000 går. I lilla er vist entreprisegrense mellom E11 og E12

Figur 1. Viser oversiktskart over hvilke områder som omfattes av plan-ID 65800000 der regulert område er markert i rødt og som dette igangsettelsesvarselet omfatter. Lilla strek viser entreprisegrensning mellom E11 og E12.

Bybanen Utbygging kommer ikke til å igangsette bybanerelatert byggearbeid på eksisterende reguleringsplan som kan forringe realistisk gjennomføring av tunnelalternativet frem til tunnelutredningen er behandlet av bystyret i Bergen.

Oppdraget til Bybanen Utbygging er å sikre at planlegging og prosjektering av regulert trase for byggetrinn 5 skal gjennomføres som planlagt for å sikre best mulig kontinuerlig utbygging av Bybanen. På bakgrunn av dette ser overordnet fremdriftsplan for byggetrinn 5 Sentrum - Åsane slik ut:

- 2023 – Vedtatt reguleringsplan
- 2026 – Byggestart Sentrum - Sandviken
- 2029 – Ferdig bane Sentrum – Sandviken
- 2029 – Byggestart grunnarbeid Eidsvåg - Åsane
- 2036 – Ferdig grunnarbeid Eidsvåg – Åsane
- 2033 - Byggestart Amalie Skrams vei - Eidsvåg

- 2039 – Ferdig bane Sentrum - Åsane

Arkeologiske undersøkelser, ref. § 2.2.2

Bestemmelse § 2.2.2 sier: *«Før iverksetting av tiltakene i samsvar med reguleringsplanen, skal det gjennomføres arkeologisk gransking av arkeologiske kulturlag. Det skal tas kontakt med rette kulturmiljømyndighet i god tid før tiltakene skal gjennomføres, slik at omfanget av den arkeologiske granskningen kan fastsettes».*

Vi ber Vestland fylkeskommune om å videresende tiltakshavers varsel om igangsetting til Riksantikvaren, slik at Riksantikvaren kan igangsette nødvendige arbeid og omfanget av de arkeologiske undersøkelsene, jf. kulturminneloven § 10 slik det framgår av § 2.2.2 i bestemmelsene for reguleringsplanen. Bybanen Utbygging er innforstått med at Riksantikvaren har behov for ytterligere detaljering, og at det er behov for tett og fortløpende dialog i videre framdrift.

Når det gjelder sikringstiltak for middelalderruiner, § 5.1.5.2, vil denne komme til drøfting i seinere fase.

Miljøovervåkingsprogram, ref. § 2.2.3

Bestemmelse § 2.2.3 sier: *«det skal etableres et miljøovervåkingsprogram i samarbeid med kulturmyndighetene minst ett år før, under, og 10 år etter igangsettelse av byggefasen».*

Tidlige signal om miljøovervåkingsprogrammet er gitt i NGU sine brev datert 16.3.2023, der det blant annet refereres til NIKU sitt brev til Riksantikvaren (27.01.23). Her fremgår det at hovedformålet med miljøovervåking er å oppdage uønsket utvikling, for eksempel fall i grunnvannsnivåer, temperaturøkninger, økte nivåer av oksygen og/eller økt tilstrømning av saltvann. Dette er endringer som vil gi tap av organisk materiale og automatisk fredete middelalderlag. Programmet skal følge standarden NS-EN 17652:2022 *Cultural heritage. Investigation and monitoring of archaeological deposits for preservation in situ*.

Bybanen Utbygging vil følge opp bestemmelsen i tett samarbeid med Riksantikvaren. Det bes om at Riksantikvar igangsetter nødvendige arbeider for å avklare omfang og kostnader forbundet med planlegging og arbeidet med miljøovervåkingsprogrammet. Bybanen utbygging er innforstått med at det kan være aktuelt å dele opp arbeidet med overvåkingsprogrammet og at omfang og kostnader vurderes fortløpende.

Risikostyringssystem i anleggsfasen, ref. § 2.2.8

Basert på miljøovervåkingssystemet nevnt over, skal det utarbeides et risikostyringssystem for anleggsfasen.

Bestemmelse § 2.2.8 sier: *«Det skal utarbeides et risikostyringssystem med signalverdier for anleggsfasen for overvåking av tiltakenes innvirkning på arkeologiske kulturlag, bygninger og anlegg jf. dokument Bybanen BT5 Overvåking av grunnvann og setninger i anleggs- og driftsfasen ved Bryggen i Bergen og Bybanen BT5 - Overvåking av grunnvann og setninger i anleggs- og driftsfase, delstrekning DS1 fra Kaigaten til Sandbrogaten av NGU, begge datert 16.3.2023 (...)».*

Bestemmelsen § 2.2.8 er formulert slik at anbefalingene fra NGU til Bergen kommune må regnes som en del av den juridiske bestemmelsen for ivaretagelse av setninger og generelle bygninger.

Bybanen Utbygging vil følge opp bestemmelsen i tett samarbeid med Riksantikvaren.

